

K PŘEKONÁNÍ PROTITANKOVÉ OBRANY NEPŘÍTELE

Ve vojenské mysli č. 2/1986 byl zveřejněn článek plk. Ing. Miroslava Nedvěda, CSc., který pojednával o stále aktuální problematice překonání protitankové obrany nepřítele.

Tento článek jsem zpracoval jako ohlas a rozvinutí myšlenek uvedených ve vzpomínaném materiálu a jejich aplikace na řešení jednoho z důležitých operačních úkolů — zasažení druhého sledu vševojskové armády do útoku.

Nejdůležitější myšlenky obsažené v článku [viz VM č. 2/1986] lze shrnout takto:

- boji s tanky a dalšími obrněnými cíli je v armádách NATO věnována značná pozornost,

- v současnosti je v těchto armádách vytvořen účinný systém protitankové obrany, který zahrnuje protitankové zbraně jednotlivce až prostředky nejvyšších velitelských stupňů,

- při reorganizacích ozbrojených sil a zavádění nových zbraní je stále zdokonalována protitanková obrana jak kvantitativně, tak kvalitativně, přičemž jsou vyvíjeny a do výzbroje předávány stále dokonalejší protitankové prostředky,

- vzhledem k činnosti našich tankových, motostřeleckých svazků a útvarů je překonání protitankové obrany jednou z hlavních podmínek splnění bojového úkolu,

- roste podíl operačního stupně velení, především vševojskové armády na překo-

nání protitankové obrany nepřítele; bez účinné podpory armádního dělostřelectva, bojových vrtulníků, frontového letectva, vyčleněného ve prospěch vševojskové armády, nebudou zpravidla vševojskové svazky schopny splnit tento důležitý úkol.

Rozhodujícím prostředkem k překonání protitankové obrany je jaderné a palebné ničení nepřítele. V případě vedení operace za použití jaderných zbraní budou tyto prostředky hlavní v ničení protitankových zbraní a obrněné techniky nepřítele, ale současně budou i nejdůležitější v ničení útočících tanků a BVP. Jaderné údery svou mohutnou ničivostí vyřadí protitankové prostředky v obraně i v prostorech rozmístění a při uchování bojeschopnosti vlastních vojsk vzniknou podmínky pro úspěšné vedení útoku a splnění úkolů.

Složité situace může vzniknout při vedení operací za použití pouze konvenčních zbraní, kdy jejich omezené ničivé účinky neumožní ničit nepřítele v takovém roz-

sahu jako za použití jaderných zbraní. Proto se budu zabývat ničením protitankových prostředků nepřítele v tomto obtížnějším případě.

Zjednodušeně můžeme předpokládat, že palebné ničení nepřítele představuje systém paleb a úderů různých zbraní, které spolu s činností dalších sil a prostředků mají za cíl snížit bojový potenciál určitého uskupení nepřítele a tak vytvořit podmínky vlastním vojskům pro splnění bojového úkolu. Součástí jeho plánování a organizace je příprava operačně taktických kalkulací, přičemž by bylo zapotřebí, podle mého názoru, zvažovat i možnost ničení protitankových prostředků včetně tanků a BVP. Na stupni prapor — brigáda lze předpokládat, že i tanky a BVP budou v obraně plnit především úkoly protitankové obrany a můžeme je proto spolu s bitevními vrtulníky zahrnout do systému protitankové obrany.

Výchozím bodem úvah o překonání protitankové obrany by mohl být propočet pravděpodobnosti nepřítele v soustředění a především bojových možnostech (efektivnosti palby) protitankových prostředků na směru, v útočném pásmu, prostoru činnosti našich vojsk apod. Tento výpočet by měl zahrnovat jak efektivnost jednotlivých zbraňových systémů a jednotek, např. letectva, průzkumných palebných systémů, bitevních vrtulníků, mechanizovaných a tankových jednotek, zátarasů apod., tak celkové možnosti nepřítele. To by umožnilo kvalifikovaně hodnotit nebezpečnost jednotlivých zbraní a soustřeďovat palby a údery na nejdůležitější z nich a současně získat celkovou představu o eventuelních vlastních ztrátách.

V současnosti jsou hlavními propočty, z nichž usuzujeme o možnostech vlastních tanků a BVP překonat protitankovou obranu, poměry sil a prostředků, tj. tanků a protitankových zbraní na straně nepřítele k počtu útočících tanků a BVP vlastních vojsk a hustoty těchto zbraní na obou stranách na 1 km fronty.

V útočném pásmu divize o šířce do 20 km se může bránit nejméně mechanizovaná (obrněná) brigáda nepřítele. To představuje u mechanizované brigády USA (mp-2, tpr-1) 218 PTRS a 58 tanků. Kromě toho zde může působit prapor bitevních vrtulníků (21 bojových prostředků, vyzbrojených páncířovými PTRS). Tyto prostředky budou tvořit základ protitankové obrany, který může doplňovat palba 1 až 3 dělostřeleckých oddílů včetně raketometů MLRS a část taktického letectva vyčleněného k podpoře pozemních vojsk.

Tyto síly a prostředky umožňují vytvořit kvantitativní poměr tanků a PTZ proti útočícím tankům a BVP motostřelecké divize 1:1,2, respektive 1:1,7 ve prospěch útočících tanků a BVP tankové divize. Kvalitativní poměry tanků a protitankových zbraní můžeme stanovit pro konkrétní případy s využitím programu ALEX a ARMIS. Vytvořené poměry sil a prostředků nedávají předpoklad ke splnění úkolu útočícími vojsky nebo jen za cenu vysokých ztrát.

Podle současných názorů je požadováno dosáhnout na taktickém stupni 3 až 4 násobného celkového poměru sil, což zabezpečuje splnění úkolu s pravděpodobností 0,5 až 0,75 a při průlomu nepřátelské obrany jsou požadovány ještě vyšší poměry sil a prostředků.

Jsem toho názoru, že to, co platí pro celkový poměr sil a prostředků, by mělo platit i pro poměr tanků a protitankových zbraní nepřítele k tankům a BVP našich vojsk, protože tyto prostředky tvoří podstatnou část bojového potenciálu obou stran.

Současně je třeba vidět, že v poměrech sil a prostředků se promítají především počty a technické vlastnosti zbraní (formou bojových potenciálů). Tyto vlastnosti jsou však uplatňovány v různých taktických situacích, které mohou zásadním způsobem ovlivnit jejich použití. Např. zamaskovaný protitankový prostředek v okopu má výhodnější podmínky ničit útočící odkryté cíle než útočnick tento prostředek.

Na operačním stupni je často hodnota protitankové zbraně ve vybudované obraně oceněna stupněm 2, což znamená, že takový prostředek může vyřadit dva útočící tanky (BVP) nepřítele. Když předpokládáme, že nepřátelské protitankové prostředky jsou stejně efektivní jako naše, můžeme mít za to, že mechanizovaná brigáda je schopna zničit až 552 útočících obrněných cílů. To znamená **vyřadit více než celou útočící motostřeleckou nebo tankovou divizi.**

Úvahy obsahují řadu zjednodušení, např. lze se s velkou pravděpodobností domnívat, že v útočném pásmu divize bude větší hodnota nepřítele, než kterou jsem uvedl a tím i vzrostou možnosti jeho protitankové obrany apod. Čísla jsou však natolik přesvědčivá, že ukazují možnosti nepřítele v protitankové obraně, která může zastavit útok našich vojsk.

Překonání obrany s těmito silami a prostředky vyžaduje jejich soustředění a uskutečnění palebného ničení nepřítele. Cílem obou opatření, která se navzájem doplňují, je dosažení převahy nad nepříte-

lem, přičemž soustřeďování sil a prostředků je omezené. Často nebude možné vzhledem k terénu, manévru na bojišti, hrozbě použití jaderných nebo vysoce přesných zbraní soustřeďovat velké množství tanků a BVP v úzkých pásmech k dosažení převahy a navíc tento způsob nesnižuje podstatně bojové možnosti nepřítele způsobit vlastním tankům a BVP ztráty. Za efektivnější způsob je považováno palebné ničení, které umožňuje snížit bojový potenciál nepřítele vyřazením (zničením, umlčením) části jeho sil a prostředků. Rozhodující otázkou úspěšného útoku je počet vyřazených protitankových prostředků nepřítele. K jeho dosažení bylo nutné v minulosti zničit 50 až 60 % sil a prostředků nepřítele. Potom zpravidla nebyl schopen původním uskupením plnit stanovené úkoly a musel je posilovat nebo mu byly určeny nové omezené úkoly, popřípadě vojska, která utrpěla značné ztráty, byla vyvedena z boje.

V současné době se však situace zásadně změnila v tom smyslu, že jednotky nepřítel mají velké množství obrněných účinných palebných prostředků se značným dostřelem a vysokou účinností munice v cíli. Např. mechanizovanému praporu americké armády, který disponuje 109 PTRS, i v případě 60% zničení zůstane stále ještě 44 PTRS, kterým může vést velmi účinnou palbu.

Důležitým úkolem je i stanovení podílu a možností jednotlivých druhů vojsk na ničení protitankových zbraní nepřítele. Zúčastní-li úvahy jen na ničení těchto zbraní v sestavě praporů a brigád nepřítele, potom je možné k tomuto úkolu využít frontové a vojskové letectvo, dělostřelectvo a palebné prostředky tankových a motostřeleckých svazků.

Vzhledem k velkému množství cílů, na které je třeba působit a se zřetelem k efektivnosti ničení umlčuje frontové letectvo a dělostřelectvo především protitankové prostředky [způsobuje zpravidla 30% ztráty]. Při propočtech jsou využívány střední normy ničení typových objektů. Např. k umlčení mechanizovaného praporu za přesunu je zapotřebí přibližně 7 letounů MiG-23 BN, v prostoru soustředění 10 letounů, tankové roty za přesunu 4 letounů apod. K ničení uvedených objektů je třeba 3krát většího množství letounů. Tyto prostředky budou používány především za hranicí dostřelu dělostřelectva na druhé sledy brigád a divizí a zálohy. Frontové letectvo je po bojových vrtulnících, tancích a PTRS za čarou jejich dostřelu (maximálně 4 km) neefektivnějším prostředkem ničení tanků a mechanizova-

né pěchoty a tím vlastně i protitankovým prostředkem. Přesto je potřebné pokračovat v dalším zvyšování jeho bojových možností např. zaváděním řízených střel schopných ničit bodové cíle — tanky, BVP, stíhače tanků atd.

Dělostřelectvo bude ničit protitankové zbraně v opěrných bodech čet, umlčovat živou sílu, která je obsluhuje nebo obsluhuje osádek raketových stíhačů tanků a tanků. K umlčení mechanizované čety, která spěšně zaujala obranu, je zapotřebí plánovat použití až jednoho dělostřeleckého oddílu a kolem 800 nábojů. Kromě toho může být dělostřelectvo použito k ničení i dalších objektů, v nichž jsou protitankové zbraně, jako jsou druhé sledy a zálohy v prostorech soustředění, za přesunu, při rozvíjení apod., ovšem za cenu velké potřeby prostředků a zejména munice. Podrobněji je problematika použití dělostřelectva v boji s tanky a v podstatě s protitankovými i obrněnými prostředky objasněna ve Vojenské myslí č. 2/1984, kde je ukázána složitost zvyšování její efektivnosti v důsledku potřeby muince na ničení těchto cílů.

Mám za to, že v případě vyvinutí munice pro dělostřelectvo s koncovým navedením, vzhledem k jeho velkým počtům, dostřelu, který 5 až 6krát převyšuje přímou střelbu protitankových zbraní, a možnosti rychlé reakce na požadavky vševojskového velitele, se může stát vysoce účinným prostředkem ničení obrněných cílů včetně protitankových.

Efektivním prostředkem k ničení obrněných protitankových cílů mohou být **bojové vrtulníky** Mi-24 D. U nich se v průměru předpokládá schopnost ničit 3 až 4 obrněné cíle (podle některých pramenů i více) při jednom vzletu. To však platí především při úderech na útočící nebo přesunující se obrněné cíle, které je možné zjistit na velkou vzdálenost. Jiné prameny uvádějí, že za použití bojových vrtulníků na zamaskované obrněné cíle v okopech budou v podmínkách soudobého boje zapotřebí v průměru dva vrtulníky na zničení takového cíle, a to především v důsledku jeho obtížného zjištění. Podle situace a možností mohou být bojové vrtulníky použity i k ničení živé síly v opěrných bodech mechanizovaných čet hodnotou 6 až 10 vrtulníků na jeden objekt tohoto typu.

Důležitým prostředkem k ničení protitankových zbraní, především obrněných, jsou tanky, BVP a PTRS, které používáme ve dvou obdobích boje, a to v palebné přípravě zteče a za útoku. Přímá střelba v palebné přípravě zteče je považována za vysoce efektivní způsob boje především

s obrněnými protitankovými zbraněmi. Tyto prostředky budou ničit zejména BVP, případně raketové stíhače tanků, tanky a při zjištění i přenosné PTRS, a to zvláště v opěrných bodech čet na předním okraji obrany nepřítel. Střední operační taktickou normou k vyčlenění zbraní pro přímou střelbu je hodnota dvou palebných prostředků na jeden nepřátelský cíl. To umožňuje, především na operačních stupních, uskutečňovat kalkulace jejich nezbytnosti. Vzhledem k různorodosti těchto prostředků je žádoucí pro potřebu především taktických stupňů přejít k přesnějšímu hodnocení. Největší část protitankových zbraní však ničí tanky a BVP v průběhu vedení útoku. Proto je nutné stanovit jejich podíl na ničení obrněných cílů v boji a operaci, což by zlepšilo představy o rozdělení tohoto úkolu mezi prostředky zúčastněnými na ničení.

Podobnými úvahami by se měl zabývat především vševojskový velitel při organizaci útoku a plánování palebného ničení, neboť ve prospěch vševojskových jednotek a útvarů je organizováno ničení protitankových zbraní.

Palebné ničení těchto zbraní je spojováno s taktickou činností vojsk. Velmi dobře je možné ukázat postup palebného ničení protitankových prostředků a vytvoření podmínek k překonání protitankové obrany na příkladu zasažení druhého sledu vševojskové armády do útoku.

Celkový systém palebného ničení tvoří zpravidla čtyři období. V období **palebného zabezpečení přesunu vojsk** bude potřebné ničit z prostředků, které lze využít v protitankové obraně, části průzkumného palebného protitankového systému CSWS, stíhač bombardovací a bitevní letectvo na předpusutých letištích, baterie raketometů MLRS, případně baterie dělostřelectva, které používá munici s koncovým navedením a možnosti minování na dálku. Ničení těchto prostředků bude probíhat v rámci raketových i leteckých úderů a palebných případů plánovaných v tomto období. Velký význam má včasnost a předjetí nepřítel ve vedení úderů, neboť jakékoli váhání či nerozhodnost zejména po zavedení průzkumných palebných systémů, by při jejich předpokládané efektivnosti ničení mohly mít pro přesunující se vojska neblahé následky.

Největší rozsah úkolů při ničení protitankových zbraní bude plněn v období **palebné přípravy zteče**. Pro toto období je Bojovým řádem pozemního vojska ČSLA stanoveno ničit protitankové i palebné prostředky a živou sílu v opěrných bodech (uzlech) obrany na předním okraji

i v hloubce. Hlavní úlohu přitom bude mít dělostřelectvo, které vede palby na opěrné body mechanizovaných čet do hloubky prvního postavení (praporů prvního sledu) a podle možnosti bude i umlčovat protitankové jednotky. Stíhač bombardovací a bitevní letectvo povede úderu na tankové i mechanizované jednotky v druhém sledu nebo záloze brigád (divize) prvního sledu a na bitevní vrtulníky na letištích (předpusutých plochách). Současně je vedena přímá střelba tanků, BVP a PTRS na obrněné cíle v opěrných bodech čet na předním okraji obrany. Tento úkol mohou plnit i bojové vrtulníky.

V období **palebné podpory zteče** pokračuje ničení protitankových prostředků do hloubky brigád prvního sledu nepřítel. Palby dělostřelectva budou vedeny v závislosti na rázu nepřátelské obrany, jejím zjištění a podle možnosti prostředků ničení různými metodami. Nejeefektivnější je metoda pohyblivého palebného pásma se vzdušnými výbuchy. Bude zpravidla používána jen na směru hlavního úderu, při průlomu obrany nepřítel nasycené velkým množstvím protitankových prostředků. Nejčastěji je k ničení nepřítel vedena některá z metod postupného soustředování palby. Dělostřelectvo dále ničí (umlčuje) přesunující se i rozvíjející se protitankové zálohy mechanizovaných praporů (brigád) a zálohy, které se přesunují k protiztečím nebo na obranné čáry.

Letectvo bude ničit zálohy především za přesunu, neboť v této době jsou jeho úderu nejeefektivnější. K ničení tanků, BVP, záloh i druhých sledů při jejich rozvíjení a přechodu ke zteči je výhodné použít bojové vrtulníky.

V tomto období, kdy ničí nepřítel všechny prostředky, včetně rozhodujícího množství útočících tanků a BVP, vzrůstá význam těsné a pružné součinnosti mezi nimi. Především je nutné, aby vševojskoví velitelé včas vyžadovali palby a úderu dělostřelectva a letectva, dávali signály pro jejich přenos, aby prostředky nepřítel byly vždy ničeny v době, kdy se k nim útočící vojska přibližují a navazují s nimi dotyk. Úder motostřeleckých i tankových jednotek a útvarů by měl jen zakončit jejich ničení.

Při **palebném doprovodu vojsk útočících v hloubce nepřátelské obrany** bude ničení protitankových prostředků uskutečňováno především při odrážení nepřátelských protiztečí, úderů bitevních vrtulníků, které budou působit jako protitanková záloha, na mezilehlých a palebných čarách. V hloubce nepřátelské obrany nabývá na významu, kromě součinnosti, úloha samostatné a rozhodné činnosti jednotek a útva-

rů, vzrůstá důležitost manévru k vyjítí do boku a týlu nepřítele. Zkušenosti z lokálních válek na Blízkém východě potvrdily nutnost posilování zejména tankových jednotek pěchotou a dělostřelectvem, úzké součinnosti s bojovými vrtulníky a obrany těchto vojsk proti úderům ze vzduchu. Takto organizovaná a zabezpečená uskupení dosahovala potřebné efektivity v boji s nepřátelskými protitankovými zbraněmi.

Možnost řešení problému v překonávání protitankové obrany lze hledat v **rozpracování otázek palebného ničení nepřítele a vytvoření obecného modelu**, který by umožňoval aplikaci v konkrétních podmínkách taktické (operační) situace. Při rozpracování modelu je nutné vyřešit tyto úkoly:

- hodnocení možností nepřítele ničit protitankovými prostředky útočící tanky a BVP,

Organizace překonání protitankové obrany je důležitou povinností vševojskového velitele. Myslím však, že ne vždy je jí věnována potřebná pozornost. Cílem článku je proto rozvinout některé myšlenky z této oblasti, ukázat na složitost, možné směry řešení a podnítit další zájem o tento důležitý úkol při vedení boje a operace, který má zejména pro velitele motostřeleckých a tankových jednotek a útvarů zásadní význam.

- stanovení pravděpodobností vlastních vojsk (tanků a BVP) v překonávání protitankové obrany nepřítele,

- vymezení přípustných ztrát vlastních vojsk a požadavku na pravděpodobnost úspěchu v překonání nepřátelské protitankové obrany,

- určení procentuálního snížení bojového potenciálu nepřítele, ve kterém by se vytvořily podmínky k překonání obrany,

- určení konkrétních objektů nepřítele, které je třeba ničit (umlčovat),

- vymezení podílu letectva, raketového vojska a dělostřelectva, prostředků pro přímou střelbu, tanků a BVP (případně dalších prostředků) na ničení uskupení nepřítele,

- určení potřebného počtu palebných prostředků a nábojů k plnění úkolu,

- stanovení úkolů vykonavatelům k organizaci a zabezpečení palebného ničení.